ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ CARL OTTO LENZ της 15ης Ιουλίου 1993 *

Κύριε Πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,

Α — Εισαγωγή

1. Η παρούσα διαδικασία για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη [1].

2. Ο ενάγων της κύριας δίκης, ο Wagner Miret, εργάστηκε ως γενικός διευθυντής της επιχειρήσεως CEP Catalana S. A. Από τη δικογραφία της κύριας δίκης προκύπτει ότι, μεταξύ άλλων, ήταν εξουσιοδοτημένος να εκπροσωπεί την εταιρία υπογράφοντας τα έγγραφα που τη δεσμεύουν νομικώς [2]. Στο τέλος του έτους 1989, εγκατέλειψε την επιχείρηση. Στις 9 Νοεμβρίου 1990, η επιχείρηση κηρύχθηκε αφερέγγυα. Τότε ο Wagner Miret άσκησε αγωγή κατά του Fondo de Garantía Salarial ζητώντας την καταβολή ποσών που του οφείλονταν από την επιχείρηση. Συγκεκριμένα, επρόκειτο για τον μισθό του για την περίοδο από 1ης Οκτωβρίου 1989 μέχρι 30 Νοεμβρίου 1989 και για την αναλογούσα σε αυτόν αποζημίωση λόγω της αποχωρήσεώς του [3].

3. Το Fondo de Garantía Salarial (στο εξής: Ταμείο Εγγυήσεως) συστάθηκε με το άρθρο 33 του ισπανικού νόμου 8/80 της 10ης Μαρτίου 1980 [4] περί των σχέσεων εργασίας (στο εξής: Κώδικας Εργασίας). Το πεδίο εφαρμογής του Κώδικα Εργασίας καθορίζεται στο πρώτο άρθρο του, κατά το οποίο εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού, μεταξύ άλλων, τα πρόσωπα των οποίων η δραστηριότητα περιορίζεται στην άσκηση καθηκόντων μέλους ενός των οργάνων διευθύνσεως ή διοικήσεως μιας εταιρίας (άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο c, του Κώδικα Εργασίας). Δεδομένου ότι οι σχέσεις εργασίας του διευθυντικού προσωπικού («personal de alta dirección») δεν εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή, χαρακτηρίζονται ως σχέσεις εργασίας ειδικού χαρακτήρα (άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο a, του Κώδικα Εργασίας).

4. Η λεπτομερής κανονιστική ρύθμιση των ειδικού χαρακτήρα σχέσεων εργασίας του διευθυντικού προσωπικού χρονολογείται μόλις από το βασιλικό διάταγμα 1382/85 [5]. Στο άρθρο 15 του διατάγματος αυτού προβλέπεται ότι ορισμένες διατάξεις του Κώδικα Εργασίας είναι εφαρμοστέες, mutatis

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

1 — ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35.

2 — Επιπλέον, από τη δικογραφία προκύπτει ότι ο Wagner Miret ήταν ένας από τους ιδρυτές της εταιρίας και μέτοχός της, χωρίς ωστόσο η συμμετοχή του να είναι πολύ σημαντική (λίγο μεγαλύτερη από το 3 % του κεφαλαίου).

3 — Το τελευταίο αυτό ποσό αφορούσε προφανώς την αποζημίωση του Wagner Miret για το μερίδιό του στο κεφάλαιο της εταιρίας.

4 — Boletin Oficial del Estado (ισπανική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως) αριθ. 64 της 14ης Μαρτίου 1980· παρατίθεται στο Aranzadi (επιμέλεια), Repertorio cronologico de legislacion 1980, Pamplona 1980, αριθ. 607.

5 — Boletin Oficial del Estado αριθ. 192 της 12ης Αυγούστου 1985· παρατίθεται στο Aranzadi (επιμέλεια), Repertorio cronologico de legislacion 1985, Τόμος II, Pamplona 1985, αριθ. 2010.

mutandis, στις ειδικού χαρακτήρα σχέσεις εργασίας του διευθυντικού προσωπικού. Το άρθρο 33 του Κώδικα Εργασίας δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των εν λόγω διατάξεων.

5. Κατά τη διάταξη περί παραπομπής, ο Wagner Miret ανήκει στο διευθυντικό προσωπικό, υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο a, του Κώδικα Εργασίας.

6. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ επιτρέπει στα κράτη μέλη να εξαιρέσουν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής ορισμένες κατηγορίες μισθωτών· οι κατηγορίες αυτές απαριθμούνται στο παράρτημα του νομοθετικού αυτού κειμένου (άρθρο 1, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο). Το παράρτημα αυτό συμπληρώθηκε, μετά την προσχώρηση της Ισπανίας, με την οδηγία 87/164/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1987 [6]. Όσον αφορά την Ισπανία, η οδηγία αυτή εξαίρεσε μόνον τους «οικια[κούς] βοηθ[ούς] απασχολουμ[ένους] από φυσικό πρόσωπο».

7. Ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει παράσχει το αιτούν δικαστήριο, δεν υφίσταται ομοφωνία μεταξύ των ισπανικών δικαστηρίων επί του ζητήματος αν η οδηγία είναι εφαρμοστέα επί προσώπων όπως ο Wagner Miret. Για τον λόγο αυτόν, το τμήμα εργατικών διαφορών του Tribunal Superior de Justicia της Καταλονίας υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει η οδηγία 80/987/ΕΟΚ εφαρμογή σε όλους τους μισθωτούς, πλην των εξαιρουμένων βάσει του παραρτήματος της οδηγίας αυτής (87/164/ΕΟΚ της 2ας Μαρτίου 1987);

2) Ενόψει του γεγονότος ότι η Ισπανία δεν περιέλαβε στο παράρτημα της οδηγίας 87/164/ΕΟΚ, της 2ας Μαρτίου 1987, — το οποίο αποτελεί προσθήκη στο αρχικό παράρτημα κατόπιν της προσχωρήσεως της Ισπανίας στην Κοινότητα — συγκεκριμένη εξαίρεση για το διευθυντικό προσωπικό, μπορεί να θεωρηθεί ότι τα πρόσωπα αυτά εξαιρούνται της γενικής εφαρμογής των εγγυήσεων που προβλέπει η οδηγία 80/987/ΕΟΚ;

3) Σε περίπτωση κατά την οποία οι εγγυήσεις της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ ισχύουν για το διευθυντικό προσωπικό στην Ισπανία, πρέπει η συγκεκριμένη εφαρμογή των εγγυήσεων αυτών να πραγματοποιείται μέσω του οργάνου που προβλέπεται από το κοινό δίκαιο για τους λοιπούς μισθωτούς (Fondo de Garantía Salarial) ή με την καταβολή αποζημιώσεως απευθείας από το Δημόσιο;»

Β — Εκτίμηση

Τα δύο πρώτα προδικαστικά ερωτήματα

8. Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα προκύπτει ευθέως από την ίδια την οδηγία 80/987. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας, αυτή έχει εφαρμογή στις απαιτήσεις μισθωτών από συμβάσεις εργασίας ή από σχέσεις εργασίας κατά εργοδοτών σε κατάσταση αφερεγγυότητας, υπό την έννοια της οδηγίας. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, επιτρέπει στα κράτη μέλη να αποκλείσουν «κατ' εξαίρεση» ορισμένες κατηγορίες μισθωτών από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Ο πίνακας των κατηγοριών αυτών παρατίθεται στο παράρτημα της οδηγίας (άρθρο 1, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο,

6 — ΕΕ L 66, της 11ης Μαρτίου 1987, σ. 11.

της οδηγίας). Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας εξαιρούνται μόνον οι μισθωτοί που περιλαμβάνονται ρητώς στον πίνακα του παραρτήματος της οδηγίας [7].

9. Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα απορρέει από τα προαναφερθέντα. Εφόσον το διευθυντικό προσωπικό δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 80/987, δεν μπορεί να εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής του νομοθετικού αυτού κειμένου. Είναι αληθές ότι τούτο προϋποθέτει ότι τα πρόσωπα αυτά είναι «μισθωτοί» υπό την έννοια της οδηγίας. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής διευκρινίζει ότι το περιεχόμενο της έννοιας αυτής πρέπει να προσδιορίζεται βάσει του εθνικού δικαίου. Συνεπώς, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να αποφανθούν επί του ζητήματος αυτού [8]. Αν τα διευθυντικά στελέχη έχουν την ιδιότητα των μισθωτών υπό την έννοια αυτή, δεν μπορούν να αποκλειστούν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 80/987, υπό την προϋπόθεση ότι και στο μέτρο που δεν μνημονεύονται στο παράρτημα του νομοθετικού αυτού κειμένου.

Το τρίτο προδικαστικό ερώτημα

10. Αν γίνει δεκτό ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας καλύπτει το διευθυντικό προσωπικό, τίθεται το ζήτημα με ποιόν τρόπο τα πρόσωπα αυτά μπορούν να τύχουν της προβλεπομένης από την οδηγία προστασίας. Τούτο αποτελεί το αντικείμενο του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, με το οποίο το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν οι εγγυήσεις που παρέχει η οδηγία πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή μέσω του αρμοδίου για τους λοιπούς μισθωτούς οργάνου ή μέσω της κατα-

7 — Απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1989 στην υπόθεση 22/87, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1989, σ. 143, σκέψη 18). Βλ. επίσης την απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 1990 στην υπόθεση C-53/88, Επιτροπή κατά Ελλάδος (Συλλογή 1990, σ. I-3917, σκέψη 14).

8 — Από τα στοιχεία που έχει παράσχει το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι, στο ισπανικό δίκαιο, τα διευθυντικά στελέχη θεωρούνται μισθωτοί.

βολής αποζημιώσεως απευθείας από το Δημόσιο.

11. Κατά τη διατύπωση του ερωτήματος αυτού, το εθνικό δικαστήριο είχε προφανώς κατά νου την απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο επί της υποθέσεως Francovich [9]. Ως γνωστόν, η υπόθεση αυτή αναφερόταν στις συνέπειες της μη μεταφοράς από την Ιταλία της οδηγίας 80/987 στο εσωτερικό δίκαιο. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι διατάξεις της οδηγίας 80/987 είναι «ανεπιφύλακτες και επαρκώς ακριβείς» όσον αφορά τον προσδιορισμό των δικαιούχων της εγγυήσεως και του περιεχομένου αυτής [10]. Ωστόσο, ο ιδιώτης ουδόλως δύναται να επικαλεστεί τις διατάξεις αυτές ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, διότι οι διατάξεις αυτές δεν προσδιορίζουν τον οφειλέτη της εγγυήσεως και διότι το οικείο κράτος μέλος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως οφειλέτης απλώς και μόνον επειδή δεν μετέφερε την οδηγία στο εσωτερικό του δίκαιο εντός της ταχθείσας προθεσμίας [11]. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε παρά ταύτα ότι «ένα κράτος μέλος υποχρεούται να αποκαταστήσει τις ζημίες που προκλήθηκαν στους ιδιώτες λόγω μη μεταφοράς της οδηγίας 80/987 στο εσωτερικό δίκαιο» [12].

12. Στην παρούσα περίπτωση, θα μπορούσε βέβαια να εξετασθεί το ενδεχόμενο να γίνει δεκτό το άμεσο αποτέλεσμα των διατάξεων της οδηγίας, δεδομένου ότι, εν προκειμένω, δεν φαίνεται να συντρέχει ο μοναδικός λόγος ο οποίος, στην υπόθεση Francovich, εμπόδισε το Δικαστήριο να δεχθεί το άμεσο

9 — Απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 1991 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-6/90 και C-9/90 (Συλλογή 1991, σ. I-5357). Η διάταξη περί παραπομπής του τμήματος εργατικών διαφορών του Tribunal Superior de Justicia της Καταλονίας εκδόθηκε στις 31 Ιουλίου 1992.

10 — Όπ.π. (βλ. την υποσημείωση 9), σκέψη 22. Για λεπτομερή ανάλυση βλ. τις σκέψεις 13 έως 14 (για τους δικαιούχους) και τις σκέψεις 15 έως 21 (για το περιεχόμενο της εγγυήσεως).

11 — Όπ.π. (υποσημείωση 9), σκέψη 26.

12 — Όπ.π. (υποσημείωση 9), σκέψη 46.

αυτό αποτέλεσμα. Όπως είδαμε, το ισπανικό δίκαιο προβλέπει οργανισμό εγγυήσεως. Το μοναδικό κενό του ισπανικού συστήματος φαίνεται να είναι το ότι οι παροχές του Ταμείου Εγγυήσεως που συστάθηκε με το άρθρο 33 του Κώδικα Εργασίας δεν καταβάλλονται στους μισθωτούς που ανήκουν στο διευθυντικό προσωπικό. Συνεπώς, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ένας ιδιώτης έχει δικαίωμα να επικαλεστεί διατάξεις της οδηγίας, ώστε τα εθνικά δικαστήρια να είναι υποχρεωμένα να μην εφαρμόσουν οποιαδήποτε αντίθετη διάταξη, δηλαδή, εν προκειμένω, τη διάταξη που αφορά την εξαίρεση του διευθυντικού προσωπικού από την παρεχόμενη από το Ταμείο Εγγυήσεως προστασία.

13. Η ερμηνεία αυτή θα συμβιβαζόταν με την απόφαση του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Suffritti [13]. Η διαδικασία αυτή αφορούσε την ερμηνεία της οδηγίας 80/987 σε μια πραγματική κατάσταση η οποία είχε δημιουργηθεί πριν από την εκπνοή της ταχθείσας προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο. Στις προτάσεις μου επί της υποθέσεως αυτής, έκρινα ότι οι διατάξεις της οδηγίας δεν ήταν άμεσα εφαρμοστέες [14]. Αντιθέτως, το Δικαστήριο, με την απόφασή του, αρκέστηκε να παρατηρήσει γενικώς ότι οι ιδιώτες μπορούν να επικαλούνται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, δικαιώματα βασιζόμενα απευθείας σε διατάξεις οδηγίας μόνον όταν ένα κράτος μέλος δεν έχει προβεί στην ορθή εκτέλεση της οδηγίας μετά την εκπνοή της ταχθείσας προθεσμίας για την εφαρμογή της [15].

14. Ωστόσο, κατά την άποψή μου, δεν θα άρμοζε ερμηνεία που θα οδηγούσε στην αναγνώριση αμέσου αποτελέσματος στις διατάξεις της οδηγίας. Βέβαια, είναι αναμφίβολο ότι οι διαφορές που θα ανέκυπταν εντεύθεν μεταξύ των κρατών μελών δεν θα είχαν καμία απολύτως συνέπεια. Σε κράτος μέλος στο οποίο υφίσταται ανεπαρκής οργανισμός εγγυήσεως, ο ιδιώτης θα μπορούσε να προβάλει την αξίωσή του απευθείας κατά του οργανισμού αυτού. Ελλείψει τέτοιου οργανισμού, το ίδιο το Δημόσιο θα έπρεπε να αποζημιώσει τον ιδιώτη, σύμφωνα με τη νομολογία Francovich.

Εντούτοις πρέπει κατ' αρχάς να θεωρηθεί αμφίβολο ότι η ύπαρξη οργανισμού εγγυήσεως στο ισπανικό δίκαιο αρκεί για να προσδώσει στις διατάξεις της οδηγίας άμεσο αποτέλεσμα, διότι το αποτέλεσμα αυτό πρέπει να απορρέει από τον ίδιο τον κανόνα, λαμβανομένου υπόψη του νοηματικού του πλαισίου, και όχι από το δίκαιο ενός κράτους μέλους [16].

15. Πρέπει ακόμη να επισημανθεί ότι στην υπόθεση Francovich το Δικαστήριο δεν εξέτασε το ενδεχόμενο αυτό. Είναι απαραίτητο σ' αυτό το πλαίσιο να εξετασθούν πιο συγκεκριμένα τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίχτηκε η απόφαση Francovich. Τα στοιχεία που έχουν ενδιαφέρον για την παρούσα υπόθεση εμφανίζονται ήδη στην απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας [17] του 1989, με την οποία το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η Ιταλία, μη μεταφέροντας την οδηγία στο εσωτερικό της δίκαιο, παραβίασε το κοινοτικό δίκαιο. Κατά τη δίκη αυτή, η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι οι υφιστάμενες εθνικές διατάξεις παρείχαν στον μισθωτό προστασία ισοδύναμη προς τη σκοπουμένη από την οδηγία. Η Ιταλική Κυβέρνηση αναφέρθηκε συγκεκριμένα στο αποκαλούμενο σύστημα εγγυήσεως πληρωμής που διασφαλίζεται από το «Cassa integrazione guadagni — gestione straordinaria»

13 — Απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 1992 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-140/91, C-141/91, C-278/91 και C-279/91 (Συλλογή 1992, σ. I-6337).

14 — Προτάσεις της 29ης Οκτωβρίου 1992, σημείο 2 (Συλλογή 1992, σ. I-6348).

15 — Όπ.π. (υποσημείωση 13), σκέψη 13.

16 — Βλ., συναφώς, την απόφαση της 15ης Απριλίου 1986, η οποία εκδόθηκε επί της υποθέσεως 237/84, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1986, σ. 1247, σκέψη 17).

17 — Όπ.π. (στην υποσημείωση 7).

(Επικουρικό Ταμείο για τους Μισθούς — Ειδικό Τμήμα) [18].

16. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι οι παροχές του ταμείου αυτού μπορούσαν να ανταποκριθούν στις επιταγές της οδηγίας όσον αφορά το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της εγγυήσεως [19]. Εντούτοις, συγκρινόμενη με τις επιταγές της οδηγίας, η εγγύηση αυτή παρουσίαζε τρία κενά όσον αφορά το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της: πρώτον, το ιταλικό σύστημα δεν εφαρμοζόταν παρά μόνο σε ορισμένες επιχειρήσεις. Δεύτερον, δεν προστάτευε όλους τους μισθωτούς των επιχειρήσεων που αφορούσε· μεταξύ άλλων, αποκλείονταν τα διευθυντικά στελέχη. Τέλος, η προστασία δεν παρεχόταν αυτομάτως, αλλά υπέκειτο σε μεγάλο αριθμό προϋποθέσεων, η εκτίμηση των οποίων εναπέκειτο στις διοικητικές αρχές [20]. Συνεπώς, τα κενά αυτά δεν επέτρεπαν να θεωρηθεί η ρύθμιση αυτή ως επαρκής εφαρμογή της επιτασσομένης από την οδηγία προστασίας [21].

Όπως στην υπόθεση αυτή, έτσι και στην υπόθεση Francovich ήταν δυνατόν να εξεταστεί αν έπρεπε να αναγνωριστεί στους ενδιαφερομένους εργαζομένους αξίωση κατά του Επικουρικού Ταμείου για τους Μισθούς, υπό την έννοια ότι, ενόψει του αμέσου αποτελέσματος των διατάξεων της οδηγίας, θα έπρεπε να μην εφαρμοστούν οι περιοριστικές διατάξεις του εθνικού δικαίου που αντετίθεντο σε μια τέτοια αξίωση. Το Δικαστήριο αρνήθηκε — δικαίως, κατά τη γνώμη μου — ακόμη και να εξετάσει το ενδεχόμενο αυτό.

17. Προπάντων όμως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι θα ήταν ανεπιεικές να υποχρεωθούν οι οργανισμοί εγγυήσεως, οι οποίοι χρηματοδοτούνται με εισφορές [22], να φέρουν το βάρος κινδύνων για τους οποίους δεν έχουν προηγουμένως εισπράξει εισφορές. Βέβαια, σε τέτοιες περιπτώσεις, οι οργανισμοί εγγυήσεως θα μπορούν να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως κατά του Δημοσίου. Ωστόσο, η περίπλοκη αυτή διαδικασία καθίσταται περιττή αν — όπως στην υπόθεση Francovich — αναγνωρισθεί στον ιδιώτη άμεσο δικαίωμα αποζημιώσεως από το οικείο κράτος μέλος.

18. Όπως παρατηρεί το εθνικό δικαστήριο με την διάταξη περί παραπομπής, δεν υφίσταται καθόλου ομοφωνία μεταξύ των ισπανικών δικαστηρίων ως προς το ζήτημα αν πρόσωπα όπως ο Miret μπορούν να προβάλλουν δικαιώματα κατά του ισπανικού Ταμείου Εγγυήσεως [23]. Με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι είναι δυνατόν να *ερμηνευθεί* η ισπανική ρύθμιση έτσι ώστε το διευθυντικό προσωπικό να μπορεί να απολαύει των εγγυήσεων που θεσπίζει το άρθρο 33 του Κώδικα Εργασίας. Η Επιτροπή επανέλαβε την άποψη αυτή κατά την προφορική διαδικασία.

19. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, κατά παγία νομολογία του Δικαστηρίου, το εθνικό δίκαιο πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο όσο το δυνατόν σύμφωνο προς την οδηγία:

18 — Η Ιταλική Κυβέρνηση προέβαλε επίσης τον ισχυρισμό ότι στο ιταλικό δίκαιο ήταν εγγυημένη η καταβολή μιας παροχής κατά τον τερματισμό της σχέσεως εργασίας. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι τούτο ουδεμία σχέση είχε με τη σκοπουμένη από την οδηγία εγγύηση των αποδοχών που δεν καταβλήθηκαν *κατά τη διάρκεια* της σχέσεως εργασίας (όπ.π., σκέψη 11).

19 — Όπ.π. (υποσημείωση 7), σκέψη 12.

20 — Όπ.π. (υποσημείωση 7), σκέψεις 13 έως 23.

21 — Βλ. συναφώς τις προτάσεις μου επί της υποθέσεως 22/87 (Συλλογή 1989, σ. 152, σημεία 20 επ.).

22 — Κατά το άρθρο 33, παράγραφος 6, του Κώδικα Εργασίας, το ισπανικό Ταμείο Εγγυήσεως χρηματοδοτείται με εισφορές των εργοδοτών, το ποσό των οποίων καθορίζεται από το Κράτος.

23 — Βλ., ανωτέρω, στο σημείο 7.

«Το εθνικό δικαστήριο εξαντλώντας τα περιθώρια εκτιμήσεως που του παρέχει το εθνικό του δίκαιο, οφείλει να ερμηνεύσει και να εφαρμόσει το εθνικό δίκαιο σύμφωνα με τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου και, εφόσον η σύμφωνη ερμηνεία δεν είναι δυνατή, να μην εφαρμόσει τους αντίθετους εθνικούς κανόνες» [24].

20. Θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι η — σύμφωνη με το κοινοτικό δίκαιο — ερμηνεία των εθνικών διατάξεων επιφυλάσσεται στα εθνικά δικαστήρια. Το Δικαστήριο δεν έχει την αποστολή ή την αρμοδιότητα να ερμηνεύει τις εσωτερικές διατάξεις των κρατών μελών στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ.

21. Εντούτοις, η σύμφωνη με το κοινοτικό δίκαιο ερμηνεία δεν σημαίνει απαραιτήτως ότι οι αξιώσεις μισθωτών όπως ο Wagner Miret πρέπει να ικανοποιούνται από το Ταμείο Εγγυήσεως που συστάθηκε με το άρθρο 33 του Κώδικα Εργασίας. Καμία διάταξη της οδηγίας δεν μπορεί να εμποδίσει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να αναθέσει σε ειδικό οργανισμό την εφαρμογή της προβλεπομένης από την οδηγία 80/987 εγγυήσεως για ορισμένες κατηγορίες μισθωτών. Στην περίπτωση αυτή, θα εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να προσδιορίσει αν υπάρχει τέτοιος οργανισμός στην Ισπανία.

22. Αντιθέτως, αν από την ερμηνεία του εθνικού δικαίου προκύψει ότι οι εσωτερικές διατάξεις δεν επιτρέπουν στον ενάγοντα να τύχει της εγγυήσεως της οποίας δικαιούται, τότε ο ενάγων της κύριας δίκης θα μπορεί να επικαλεστεί έναντι του ισπανικού Δημοσίου δικαίωμα αποζημιώσεως όπως έχει αναγνωρισθεί με την απόφαση Francovich.

23. Με τις γραπτές του παρατηρήσεις, ο Wagner Miret ζήτησε από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει με την απόφασή του ότι το ποσό το οποίο δικαιούται δυνάμει της οδηγίας 80/987 δεν περιορίζεται στους μισθούς («salarios») αλλά καλύπτει και άλλα ποσά. Συναφώς, διαπιστώνεται ότι τα ερωτήματα — τα οποία έχουν διατυπωθεί κατά τρόπο συγκεκριμένο — της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως δεν άπτονται του ζητήματος αυτού και ότι, συνεπώς, δεν υπάρχει λόγος να ασχοληθεί το Δικαστήριο με το ζήτημα αυτό.

Γ — Πρόταση

24. Συνεπώς, προτείνω να δοθεί στα προδικαστικά ερωτήματα η ακόλουθη απάντηση:

1) Η οδηγία 80/987/ΕΟΚ έχει εφαρμογή σε όλους τους μισθωτούς, πλην των κατηγοριών μισθωτών που απαριθμούνται στο παράρτημά της.

24 — Απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 1988 στην υπόθεση 157/86, Murphy κατά An Bord Telecom Eireann (Συλλογή 1988, σ. 673, σκέψη 11).

2) Τα διευθυντικά στελέχη κατά το μέτρο που το εθνικό δίκαιο τα χαρακτηρίζει ως μισθωτούς, δεν μπορούν να εξαιρεθούν του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ, εκτός αν περιλαμβάνονται στο παράρτημα της οδηγίας αυτής.

3) Η εφαρμογή της εγγυήσεως που προβλέπεται από την οδηγία 80/987/ΕΟΚ στο διευθυντικό προσωπικό μπορεί να πραγματοποιείται μέσω του αρμοδίου για τους υπολοίπους μισθωτούς οργανισμού ή μέσω ειδικού οργανισμού. Οσάκις οι εθνικές διατάξεις — έστω και ερμηνευόμενες σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο — δεν δέχονται καμία από τις λύσεις αυτές, το οικείο κράτος μέλος οφείλει να αποκαταστήσει τις ζημίες που υπέστησαν οι ιδιώτες λόγω της μη μεταφοράς της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ στο εσωτερικό του δίκαιο.